herpy

FROSKER

Green Mantella

Mantella viridis

Mantella viridis er en liten, dagaktiv frosk på 2-3 cm med sterk grønn farge, svart ansiktsmaske og blåhvitt marmorert buk. Den lever bare i det ytterste nord av Madagaskar, tåler varme dårlig og er truet i naturen, så bare oppdrettede dyr bør komme på tale.

Familie: Mantellidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**2-3 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-8 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Tørrskog og våtmark**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** L × B × H for 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, natt	**17-20 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**I gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetroll i vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**40-115**
Larvetid	**42-56 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Mantella viridis er en av de største i slekten, men fortsatt en liten frosk: hannene er 22-25 mm fra snute til kloakk, hunnene 25-30 mm og tydelig tyngre og mer pæreformede. Voksne dyr er klart grønne, noen med et skjær av gult, og to fargevarianter ser ut til å forekomme, trolig fra ulike bestander. De fleste har en svart halvmaske i ansiktet med et hvitt bånd langs overleppen, en svart eller mørkebrun buk med blå og hvite flekker og en hestskoformet fargetegning langs underkjeven. Unge dyr er gule, brune eller nesten røde med et mørkt X på ryggen og får først voksenfargen 8-12 måneder etter forvandlingen.

Arten ble beskrevet i 1988 av Pintak og Böhme og hører til familien Mantellidae, som bare finnes på Madagaskar. Kjønnene kan først skilles sikkert når dyrene er 10-12 måneder gamle. Hannene er slankere og kaller med en melodisk, fuglelignende trille.

Fargene er et varselsignal, og slekten *Mantella* er kjent for å ha giftig hud, som gjør dyrene i stand til å være aktive om dagen. Hvor kraftig hudgiften er hos *M. viridis* spesifikt, er ikke dokumentert. Hos beslektede arter tar froskene opp giftstoffene fra små leddyr i fôret, og oppdrettede dyr som ikke får disse byttedyrene, regnes derfor som ugiftige. Slimhinner og øyne må likevel holdes fri for kontakt, så vask hendene etter berøring.

Utbredelse og leveområde

Mantella viridis finnes bare på Madagaskar, i den ytterste nordlige delen av øya. Et kjent yngleområde er Montagne des Français ved Antsiranana (Diego Suarez). Arten lever ved små bekker, også de som tørker ut i tørketiden.

Arten står som sterkt truet (EN) på IUCNs rødliste. Truslene er skogbranner, felling av skog, overbeiting med storfe og tidligere kraftig innsamling til dyrehandel. Et prosjekt fra 2021 skulle kartlegge arten og truslene mot den ved Montagne des Français og bygge opp et bevaringsoppdrett på Madagaskar.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

LEVEOMRÅDE

Mantella viridis lever i tørr, løvfellende lavlandsskog, i høyder omkring 50-300 m over havet. Den tåler sterkt forandret skog, men trenger skygge, tett vegetasjon og skjul i løvlag og mellom stein. Froskene er dagaktive og ses i delvis solrike flekker ved små bekker.

Året følger regntiden. Når de første regnskyllene kommer, yngler froskene, og eggene skylles til slutt ut i vannhull og bekker. I tørketiden holder dyrene seg skjult. Presise målinger av temperatur og luftfuktighet i leveområdene er ikke dokumentert, så tallene under stell bygger på erfaringer fra terrarier. Arten tåler varme dårlig, i motsetning til mange andre arter i slekten.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Innredningen kan være enkel. Gulvareal betyr mer enn høyde, fordi *M. viridis* nesten bare lever på bakken. Et terrarium på 45 × 45 × 30 cm er nok til fire dyr, og et bredere, for eksempel 90 × 45 × 30 cm, rommer en gruppe på åtte til ti. Jo mer plass og jo flere siktbarrierer, desto mindre uro, særlig mellom hunnene i yngletiden.

Bunnen kan være et drenslag av leca-kuler, et nett og oppå 2-5 cm langfibret sphagnum eller en veldrenert jordblanding med løv og ufarlige planter uten sprøytemidler. Til avl er en enklere oppbygning med sphagnum, korkbark og rør lettere, fordi egg og rumpetroll da er enkle å finne. Gi mange skjulesteder under korkbark og løvlag, og litt rot eller lave planter å sitte på. Et nettlokk som dekkes delvis med glass, gir luftskifte uten at fuktigheten forsvinner. Hold bare dyr fra samme bestand sammen, og ikke bland fargevarianter.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Oppdrett av rumpetroll

TEMPERATUR

Om dagen holdes terrariet på 20-24 °C med et fall til 17-20 °C om natten. Over 27 °C stresses *M. viridis* raskt, og i slekten kan temperaturer over 27 °C raskt bli dødelige, særlig for unge dyr. Nattemperaturen er ikke dokumentert for arten og er lånt fra beslektede arter i slekten.

Bruk ingen varmelampe eller varmematte som kan koke froskene. Sett terrariet kjølig og uten direkte sol, og mål temperaturen ved bunnen med et digitalt termometer. Kan ikke rommet holdes under 24 °C om sommeren, er arten en dårlig idé. En egentlig vinterhvile er ikke dokumentert. Den kunstige tørketiden til avl er beskrevet under Parring.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten holdes på 60-70 % til daglig og opptil 80 % i yngletiden, med mer fukt nede ved bunnen og i mosen. Arten tåler et ganske bredt spenn, så lenge det alltid står rent vann framme. Sprøyt terrariet daglig med osmosevann, regnvann eller springvann behandlet mot klor og tungmetaller, og la overflaten tørke litt mellom sprøytingene.

Et nettlokk som dekkes delvis med glass, holder fuktigheten inne og lar luften skiftes, slik at det ikke oppstår stillestående luft og mugg. Blir det for tørt, søker dyrene skjul og slutter å spise.

VANN OG VANNKVALITET

Det må alltid være en lav vannskål eller et lavt vannparti, slik at froskene ikke tørker ut ved lavere luftfuktighet. Vannet må være så lavt at små dyr lett kommer opp, og dybden er ikke dokumentert. Et hjørneparti med korkbark som demning gir en lav pool med mer vann, som er lettere å holde ren.

Bruk regnvann, osmosevann eller springvann behandlet mot klor, kloramin og tungmetaller. Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler og håndkrem må ikke komme i nærheten. Skift vannet ofte, og skrubb skålen med varmt vann uten såpe.

LYS OG UVB

Lys er først og fremst til plantene. Det er ikke dokumentasjon for at *M. viridis* trenger UVB, men fordi arten er aktiv i delvis sol i naturen, er et svakt UVB-rør trolig en fordel. UVB er derfor satt til valgfritt, i Ferguson-sone 1 med skygge i resten av terrariet. Gi 10-12 timers lys om dagen.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

M. viridis er en liten insektetere som tar små byttedyr. Flygende bananfluer (*Drosophila hydei*) kan utgjøre mesteparten av kosten til voksne, supplert med spretthaler, små bokknegere, helt små larver av svart soldatflue og svært små sirisser på omkring 3 mm. Unger begynner på nyklekte spretthaler og får etter hvert mindre bananfluer (*D. melanogaster*) og små sirisser.

Dryss fôret med et godt vitamin- og mineraltilskudd, ved hver fôring til unger og annenhver eller hver tredje gang til voksne. Fôr annenhver dag eller daglig med en liten porsjon, og fôr flere steder, slik at svakere dyr ikke holdes unna maten. Kulturer av bananfluer og spretthaler er enkle å holde selv.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

M. viridis er dagaktiv og best som gruppe. Utenom yngletiden er dyrene så godt som passive overfor hverandre, men voksne hunner kan slåss i yngletiden. Et stort terrarium med mange siktbarrierer demper det. Hannene er sjenere enn hunnene og kaller helst når det er fuktig.

Unngå å håndtere froskene: huden er tynn og tar skade av fett, såpe og varme fra hendene. Skal en frosk flyttes, lokk den ned i en ren plastbøtte, og vask hendene før og etter.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnene er omtrent en femtedel større enn hannene og mye mer pæreformede, mens hannene er slankere og kaller. Forskjellene blir tydelige når dyrene er 10-12 måneder gamle, og er vanskelige å se på yngre dyr. Alder ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert. Den sikreste veien til et par er å kjøpe en gruppe unger og la dem vokse opp sammen, gjerne med flere hunner enn hanner.

PARRING

Avl i fangenskap er sjelden og regnes som utfordrende, så tålmodighet og en gruppe med overvekt av hunner er viktig. Avlen settes i gang med en kunstig tørketid: sprayingen skjæres ned til det halve, og fôret halveres, mens det hele tiden står rent vann fremme. Tørketiden holdes i 3-4 måneder og følges av en våt periode på omtrent seks måneder med daglig spraying og rikelig med fôr.

Etter noen dagers hyppigere spraying kan hannen høres kalle, og de første eggene kan komme innen to uker. Paringen foregår skjult under korkbark eller steiner.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnene legger eggene på land, typisk i fuktig sphagnum under et stykke korkbark, cirka 2-3 cm nede. Hver legging er på omtrent 40-115 egg. I naturen skylles eggene til slutt ut i vann av regnet. I en gruppe kan to til tre hunner legge egg, og gruppen kan gi opptil ti leggeperioder i en sesong.

Eggene tas opp og legges på fuktig sphagnum, til små kvitaktige rumpetroll kan ses vri seg i gelen. Da tilsettes vann, slik at eggklumpen oversvømmes og rumpetrollene svømmer fritt. Etter et par dager flyttes de med en pipette til et akvarium med svampfilter. Ved 23 °C spiser rumpetrollene et bredt utvalg, fra fiskeflak til ferdigfôr. Foreldrene passer ikke yngelen.

METAMORFOSE

Klekketiden er ikke dokumentert for arten. Larvetiden er cirka 6-8 uker ved 23 °C, hvoretter bakbena og siden frambena kommer, og rumpetrollene begynner å forlate vannet. Senk vannstanden, og gi enkel tilgang til land med korkbark og fuktig mose, slik at de ikke drukner. Nyforvandlede unger spiser raskt spretthaler.

OPPDRETT AV UNGER

Nyforvandlede unger er svært små. Størrelsen ved forvandlingen er ikke dokumentert, men 2-3 måneder gamle unger måler 12-19 mm. De spiser straks spretthaler og nyklekte bananfluer og vokser svært raskt. Hold dem kjølig, under 21 °C, fordi unge dyr i slekten er spesielt følsomme for varme. Dryss fôret med vitamin- og mineraltilskudd, og gi dem et fuktig terrarium med mange skjulesteder. Fargene skifter, og voksenfargen kommer først etter 8-12 måneder.

Helse og vanlige feil

M. viridis er hardfør når temperaturen holdes nede og vannet er rent. De typiske feilene er:

- Varme over 27 °C, som stresser og kan drepe. Sett terrariet kjølig, og bruk ikke varmelamper.
- Stillestående, skittent vann eller dårlig luftsirkulasjon, som gir sopp og bakterieinfeksjoner.
- Ensidig fôr uten tilskudd, som gir mangelsykdommer og dårlig vekst.
- Hunner som går kraftig ned i vekt etter tørketiden eller i yngletiden. Flytt dem til et terrarium for seg.

Til en dyrlege med kunnskap om amfibier hvis et dyr går ned i vekt, blir sløvt, sitter i vann hele tiden eller får røde flekker på huden.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.

Hele veiledningen med kart og oppdateringer: herpy.org/no/frosker/mantella-viridis